

Unga

RÖSTER FRÅN VÄSTRA BALKAN

Innehåll

Länder på Västra Balkan	2
Unga förändrar Västra Balkan	3
Albanien: »Jag vill inte att EU ska skratta åt oss«	4
Bosnien och Hercegovina: »Fler jobb är viktigast«	7
»Kosovo är långt ifrån EU:s gemenskap«	9
Kosovo: »En demokrati för ett kön är ingen demokrati«	11
Makedonien: »Ingen verklig demokrati«	13
Serbien: »Folkrörelser ska förändra landet«	15
Serbien: »EU fungerar som ett styrmedel«	17
SSU och Serbien: »Hon vill stärka unga kvinnor i politiken«	19

Författare: Kerstin Mikaelson om inget annat anges.

Projektledning: Laila Naraghi och Annika Torstensson.

Omslaget från vänster: Vanja Dolpacev, Shiqipe Gojcaj. Albana Kulari, Laura Lutfiu (foto: Kerstin Mikaelson förutom bilden på Albana Kulari)

Skriften ges ut med stöd av Olof Palmes Minnesfond inom ramen för den gemensamma Palmepraktiken. Författaren var Palmepraktikant 2013.

Utgiven i april 2014.

Grafisk form: Migra Grafiska, Ingrid Sillén

Tryck: Larsson Offsettryck AB 2014

ISBN: 987-91-86317-09-6

Unga

RÖSTER FRÅN VÄSTRA BALKAN

Länder på Västra Balkan

Albanien

Befolkning: 3 miljoner
Huvudstad: Tirana
Språk: albanska
Religion: muslimer 70 procent, kristna ortodoxa 20 procent, katoliker 10 procent
Medellivslängd: 77,7 år
BNP per capita: 8 200 US-dollar
Relation till EU: varken medlem eller kandidatland

Bosnien och Hercegovina

Befolkning: 3,9 miljoner
Huvudstad: Sarajevo
Språk: bosniska, kroatiska och serbiska
Religion: muslimer 40 procent, kristna ortodoxa 31 procent, katoliker 15 procent
Medellivslängd: 76,1 år
BNP per capita: 8 400 US-dollar
Relation till EU: varken medlem eller kandidatland

Kosovo

Kosovo är erkänt av 105 av FN:s 193 stater, däribland av Sverige. Den serbiska regeringen betraktar Kosovo som en del av Serbiens territorium i form av en autonom provins.
Befolkning: 1,8 miljoner
Huvudstad: Pristina
Språk: över 90 procent talar albanska
Religion: muslimer, men även kristna ortodoxa och katoliker
Medellivslängd: 69,8 år
BNP per capita: 7 400 US-dollar
Relation till EU: varken medlem eller kandidatland

Kroatien

Befolkning: 4,4 miljoner
Huvudstad: Zagreb
Språk: kroatiska
Religion: katoliker 88 procent, kristna ortodoxa 4 procent
Medellivslängd: 76,2 år
BNP per capita: 18 100 US-dollar
Relation till EU: medlem sedan 1 juli 2013

Makedonien

Befolkning: 2 miljoner
Huvudstad: Skopje
Språk: makedonska, albanska
Religion: kristna ortodoxa 65 procent, muslimer 33 procent
Medellivslängd: 75,5 år
BNP per capita: 10 800 US-dollar
Relation till EU: kandidatland sedan 2005

Montenegro

Befolkning: 650 000
Huvudstad: Podgorica
Språk: serbiska, montenegriska
Religion: kristna ortodoxa 75 procent, muslimer 18 procent
Medellivslängd: 77,0 år
BNP per capita: 12 000 US-dollar
Relation till EU: kandidatland sedan 2010

Serbien

Befolkning: 7,2 miljoner
Huvudstad: Belgrad
Språk: serbiska
Religion: kristna ortodoxa 85 procent, katoliker 5 procent, muslimer 3 procent
Medellivslängd: 74,8 år
BNP per capita: 10 600 US-dollar
Relation till EU: kandidatland sedan 2012

Slovenien

Befolkning: 1,9 miljoner
Huvudstad: Ljubljana
Språk: slovenska
Religion: katoliker 58 procent
Medellivslängd: 77,7 år
BNP per capita: 28 700 US-dollar
Relation till EU: medlem sedan 2004

Källor: Världsbanken och EU

Unga förändrar Västra Balkan

PALMECENTRETS ENGAGEMANG på Balkan inleddes under kriget i början av 1990-talet. 1993 reste representanter från Socialdemokraterna i Göteborg till Tuzla i nuvarande Bosnien och Hercegovina för att visa sin solidaritet med människorna där. Efter hand engagerade sig fler av våra medlemsorganisationer. Då handlade det framför allt om stöd till aktörer som arbetade för fred och demokrati. Så småningom byggdes samarbeten upp med såväl systerpartier som organisationer i civilsamhället.

Under de drygt tjugo år som har gått sedan dess har samarbetet fördjupats och utvecklats i takt med att situationen på Balkan har förändrats. I dag råder fred och demokratiska system är på plats. 2013 blev Kroatien medlem i EU. Och flera andra länder på Västra Balkan har inlett, eller står på tur för att inleda, förhandlingar om medlemskap. Det finns en mängd aktiva oberoende organisationer som på olika sätt organiserar människor och påverkar samhällsutvecklingen.

Samtidigt är utmaningarna på Västra Balkan fortfarande stora. Det handlar om bristande jämställdhet, svaga demokratiska institutioner, stor arbetslöshet, fattigdom och en utbredd korrupcion. Uppgivenheten tränger sig på och många unga på Västra Balkan söker sig i dag till Västeuropa i hopp om arbete och ljusare framtidsutsikter.

Men utmaningarna samlar också till kamp. Palmecentret samarbetar med flera ungdomsorganisationer och organisationer som ökar ungas inflytande i politiken.

Ett exempel är New Epoch Centre i Albanien, som har involverat unga i kampen mot miljöförstöring, våld mot kvinnor och korrupcionen inom skolsystemet. Det senare är ett utbrett problem – många skolungdomar har sett sig tvungna att köpa examensbevis och bra betyg. New Epoch Centres verksamhet har fått mycket uppmärksamhet och allt fler unga engagerar sig på volontär basis. Genom det engagemanget har också unga kommit att spela en allt viktigare roll i politiken.

ETT ANNAT EXEMPEL är organisationen Hajde Da i Serbien som har utformat metoder för hur unga ska inkluderas mer i politiken, arbetslivet och samhället. Material om metoderna har spridits till över hundra kommuner. Hajde Da har tillsammans med flera av dem arbetat med att öppna ungdomscenter och hjälpa ungdomsorganisationer att få inflytande i samhället.

Några av de unga människor som organiserar sig i våra olika samarbetsorganisationer möter du i de följande intervjuerna. De stannar kvar trots alla svårigheter och utmaningar. Det är de som formar Västra Balkans framtid.

FOTO: YVA SÄFVELIN

Jens Orback
Generalsekreterare
Olof Palmes
Internationella Center

Albana Kulari arbetar med att engagera ungdomar i frågor som miljö, jämställdhet och anti-korruption på Palmecentrets partnerorganisation New Epoch Center i Albanien.

Albanien: »Jag vill inte att EU ska skratta åt oss«

Det är kul att få träffa och lära sig av de unga som har mest engagemang och energi i hela Albanien. Det säger Albana Kulari som sedan hon var 16 år har varit engagerad i ungdomsorganisationen New Epoch Center i staden Feir.

Feir är Albaniens andra största stad, belägen i sydvästra delen av landet. Efter masterstudier i turism och jordbruk i Tirana flyttade Albana Kulari tillbaka till sin hemstad. I dag är hon 27 år och arbetar heltid på New Epoch Center som Palmecentret samarbetar med.

– Albanien är uppbyggt på patriarkala värderingar där familjen har en central roll. För många skulle det inte vara ekonomiskt hållbart att inte bo flera generationer tillsammans. Genom att bo ihop kan flera dela på kostnader och inkomster. I genomsnitt tjänar en alban 200 euro i månaden och en vanlig lägenhet här i Feir kostar 100 euro i månaden. Det gör det svårt för många att leva, konstaterar Albana Kulari.

I FEIR FINNS DET inget statligt universitet utan endast privata som är mycket dyra. 1000 euro per år plus levnadskostnader och skolmateriel får en student i Feir betala. Albana Kulari berättar att det finns en stark tradition om att det är viktigt att studera vidare i Feir. Men för många familjer är det omöjligt att ha råd att betala för de privata universiteten. De statliga

universiteten anses ofta bättre och de är betydligt billigare men då måste man flytta till Tirana, säger hon.

– Korruptionen i Albanien är utbredd och ett stort problem i hela samhället. Inom de privata universiteten finns det möjlighet att betala för diplom, examensbevis och enstaka tentor. Det gör att utbildningssystemet urholkas och att ett examensbevis inte längre behöver betyda något. Det spelar ingen roll om jag studerar eller inte, om jag har pengar kan jag betala för att få ett jobb inom den offentliga sektorn, säger Albana Kulari.

LIKT MÅNGA ANDRA LÄNDER på Västra Balkan har Albanien problem med stor arbetslöshet och frånvaro av politiska reformer berättar hon. Albaniens befolkning är ung, med en medelålder på 27 år. Det gör att stora investeringar och en fungerande arbetsmarknad krävs, något som i dag saknas. Men Albana Kulari tror att systemet håller på att förändras.

»Albaner är kompetenta och vi måste ta till vara det för att förändra Albanien.«

– De kan inte anställa okunniga människor längre, de som arbetar måste vara kapabla att göra sitt jobb – rätt person på rätt plats. Och albaner är kompetenta så vi måste ta tillvara det för att förändra Albanien.

Gatuaktion i Feir: Kramar delas ut för att skänka glädje och kärlek!

Albana Kulari tycker inte att landet ska bli medlem i EU. Hon menar att det är viktigare att landet fokuserar på att ta hand om sina egna problem än att bli medlemmar bara för sakens skull.

– Vi behöver grundläggande saker här så som vatten och el. I EU förväntar man sig att alltid kunna få varmt vatten men det finns det inte här. Jag vill inte att EU ska skratta åt oss för att vi inte är som resten av EU så det är bättre att vi inom landet arbetar tillsammans med vad vi har, säger hon.

– Albanien har potential och jag tror att vi kan arbeta för förändring. Jag önskar det bästa

NEW EPOCH CENTER

Bildat: 2005

Arbetar med: Organisering och mobilisering av ungdomar.

Nuvarande projekt med Palmecentret:

Youth agent for change handlar om att utbilda och engagera ungdomar i frågor som rör dem och främja deras aktiva deltagande i lokala beslutsprocesser.

Organisation: Ett initiativ som grundar sig i ett ungdomsparlament för att öka ungas inflytande som sedan också ledde till etablering av ungdomscentret New Epoch Center. Där kan unga engagera sig i olika frågor så som miljö, kultur, journalistik och påverkansarbete. I dag är upp till 50 unga aktiva inom organisationen.
www.epokaere.org

för mitt land. Men om jag ser på min son önskar jag att vi kan flytta utomlands för att få en bättre situation. Jag vill ge honom saker som inte finns i Albanien i dag, säger Albana Kulari.

Bosnien och Hercegovina: »Fler jobb är viktigast«

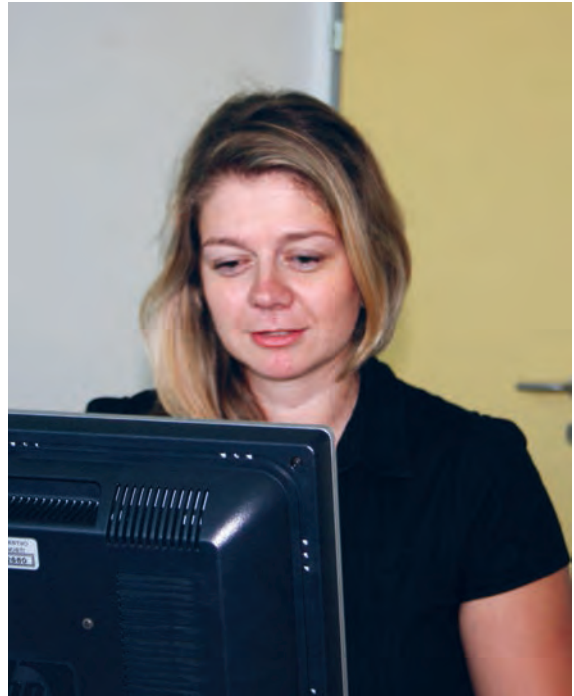
Irma Maric är internationell sekreterare för Socialdemokratiska ungdomsförbundet i Bosnien och Hercegovina. Hon är 30 år och beskriver sin hemstad Sarajevo som multikulturell, där många olika typer av människor, religioner och kulturer blandas.

Ungdomsarbetslösheten i Bosnien och Hercegovina är enorm, berättar Irma Maric. 50-60 procent av de unga är arbetslösa. Många av dagens unga utbildar sig på universitet men trots det får de inga arbeten och kan tvingas jobba gratis under flera år för att längre fram kanske kunna få ett jobb.

– Vi är en förlorad generation, många tvingas gå hemma och vara sysslösa. Vi som är landets framtid får inte chans att visa vad vi går för. Som tur är har vi gott om humor och försöker skratta även om samhället vänder oss ryggen, säger Irma Maric.

Hon är ändå hoppfull och menar att unga människors framtid kan förändras eftersom det finns en ny generation yngre politiker som vill och kanske kan göra det som behövs. Ett EU-inträde kan också vara en del av lösningen menar Irma Maric.

– EU har rättigheter och arbeten – till en skälig lön – det behöver Bosnien och Hercegovina och det är viktigt för att människor ska kunna leva. EU har pengarna som kan hjälpa oss och andra ur kriser. Arbete och utbildning

Arbetslösheten är det absolut största problemet i Bosnien och Hercegovina, enligt Irma Maric.

»Jag vill stanna i Bosnien och Hercegovina och arbeta för de som inte har jobb, bostad och den trygghet som jag har.«

kan ske i olika länder genom att nationella gränser suddas ut. Det är bra att lära och influeras av andra och sedan ta med kunskapen tillbaka, säger Irma Maric.

Arbetslösheten är det absolut största proble-

Sarajevo är en multikulturell stad där många olika människor, religioner och kulturer blandas.

met och det är viktigt att det tas krafttag av politikerna för annars kommer unga att tvingas lämna landet menar hon. Detta är redan nu ett stort problem och det lär inte bli bättre om inget görs.

– Politikerna har till uppgift att se till att människor kan och vill stanna kvar. Men det finns mycket problem med korrupktion och inget tydligt arbete görs för att motverka den. Det är ett utbrett problem att människor anställs för att de känner någon och inte för att de har rätt kunskaper för tjänsten.

Irma Maric tror att EU kan hjälpa Bosnien och Hercegovina att förändra det som behövs,

till exempel måste konstitutionen ändras så att alla får lika rättigheter och möjligheter i landet oavsett etnisk tillhörighet.

I framtiden hoppas Irma Maric att alla människor ska få vad de har rätt till. Hon säger att de äldre som har arbetat hela sina liv är värda att få gå i pension.

– Jag har tur för jag har ett arbete och har därför råd med en egen lägenhet. Jag vill stanna i Bosnien och Hercegovina och arbeta för de som inte har jobb, bostad och den trygghet som jag har. Men om jag inte hade ett arbete att gå till skulle jag vara tvungen att flytta, det skulle inte vara hållbart här då.

Skolsystemet måste förändras och fler jobb skapas för att Kosovo ska utvecklas, menar Laura Lutfiu som arbetar med unga i Kosovo.

»Kosovo är långt från EU:s gemenskap«

I Kosovos näst största stad Prizren bor 25-åriga Laura Lutfiu. Hon har tidigare studerat sociologi och arbetar nu med ungdomar och frågor som rör dem på Palmecentrets partnerorganisation EC Ma Ndryshe. Laura Lutfiu trivs i sin hemstad där hon har bott i hela sitt liv och

berättar att Prizren är ett multietniskt samhälle där alla känner alla och där kyrkor och moskéer ligger vägg i vägg med varandra.

– Vi är öppna mot varandra här. Men korruptionen har skadat vårt samhälle, förtroendet

har minskat och alla vill ingenting annat än rädda sitt eget skinn, förut hjälptes alla åt mer. Många, i synnerhet unga, kan enas om att korruption är något dåligt och skadligt men ingen är beredd att göra något åt det, säger Laura Lutfiu.

I teorin borde det politiska systemet i Kosovo fungera men i praktiken gör det inte det enligt Laura Lutfiu. Lösningen kan enligt henne vara en förändring av skolsystemet och att aktivt arbeta för att människor ska ha ett arbete att gå till.

HON ÄR INTE SÄKER PÅ att ett inträde i EU skulle förbättra landets politiska system även om hon tror att det vore bra om unga människor fick möjlighet att studera utomlands för att sedan komma tillbaka med sin kunskap och hjälpa till att utveckla Kosovo.

– Om nu Kosovo skulle kunna bli en del av EU behöver inte det betyda att allt skulle bli bra för det. Det behövs mycket förändring här men det är inte säkert att EU skulle kunna erbjuda det. Folket i Kosovo måste vilja ha de reformer som EU står för och jag är inte säker på att alla är redo för det.

LAURA LUTFIU BESKRIVER KOSOVO som Europas svarta får på grund av att landet har skapat mycket problem för regionen genom krig och konflikter. Det är svårt för människor i Kosovo att resa till andra länder eftersom det ofta kräver långa och komplicerade visumansökningar. Så även om Kosovo är en del av Europa geografiskt är landet långt ifrån den gemenskap som finns inom Europa menar hon.

– Men jag tror att vi måste glömma och gå vidare tillsammans i Kosovo. Om alla samarbetar kan vi arbeta för det som EU har, ekono-

»Jag tror att vi måste glömma och gå vidare tillsammans i Kosovo. Om alla samarbetar kan vi arbeta för det som EU har, ekonomiskt och socialt. EU:s viktigaste egenskap är att hålla ihop och vara en del av världen för att arbeta för fred och fri rörlighet.«

miskt och socialt. EU:s viktigaste egenskap är att hålla ihop och vara en del av världen för att arbeta för fred och fri rörlighet.

I framtiden önskar sig Laura Lutfiu att hon ska kunna arbeta hårt för att bidra till EU och därmed vara en del av arbetet för ett bättre Europa.

– Jag hoppas att mitt arbete med unga kan bidra till förändring, skapa optimism och motivera unga till att arbeta för ett bättre Kosovo, avslutar Laura Lutfiu.

EC MA NDRYSHE

Bildat: 2006

Arbetar med: Medborgerligt deltagande i lokala beslutsprocesser.

Projekt med Palmecentret: Inclusive City - Participatory planning for sustainable urban development in Prizren som handlar om att främja medborgarnas rätt till delaktighet och inflytande i stadsplaneringen i kommunen Prizren.

Organisation: Med ett särskilt fokus på kultur som värde och medel för utveckling arbetar organisationen med att stärka medborgarinflytande i samhället på lokal nivå.

www.ecmandryshe.org

Kosovo: »En demokrati för ett kön är ingen demokrati«

Shqipe Gjocaj är 26 år och lever i Kosovos huvudstad Pristina. Här har hon bott hela sitt liv med undantag för två år när hon studerade kommunikation på mastersnivå i norska Drammen. Just nu arbetar hon för Palmecentrets partnerorganisation Kosova Democratic Institute med ett projekt som bland annat ska stärka kvinnorna i den demokratiska valprocessen.

– Det händer saker i Kosovo, vi är i en process och vi har en vilja att förändra. Jag tycker Kosovo är ett gott exempel på Balkan. Tyvärr går

utvecklingen och förändringen kanske inte tillräckligt snabbt. Jag brukar säga att det inte borde finnas arbetslöshet i Kosovo för vi har så mycket att arbeta med.

ARBETSLÖSHETEN OCH FATTIGDOMEN är utbredd i landet. Trots utbildning är det nästan omöjligt att få ett arbete om du inte har de rätta kontakterna berättar Shqipe Gjocaj. Det gör att många unga är sysslösa och tvingas leva på sina föräldrar och vänner.

– Många menar att unga bara sitter på kaféer i Kosovo och att det är något negativt. Men vi har det bästa kaffet i världen och det handlar

FOTO: KERSTIN MIKAELSON

EU och det internationella samfundet kan hjälpa Kosovo att implementera de lagar som finns, menar Shqipe Gjocaj. Utbildningssystemet och säkerheten är de två viktigaste frågorna anser hon.

inte om att vi är lata. Vi diskuterar, utväxlar erfarenheter och pratar politik. Vi unga har i alla fall ett rikt socialt liv. Utan det skulle vi inte ha någonting alls, säger hon.

Shqipe Gjocaj tror att befolkningen i Kosovo tillsammans kan bidra till att förändra landet och berättar att det är därför hon engagerar sig i civilsamhället.

– Det är i civilsamhället som förändringen och rörelser kan bildas och växa. Men vi kan inte göra allt och inte själva. Regeringen kan göra mycket men inte heller de kan arbeta ensamma. Vi måste hjälpas åt och samarbeta. Jag tror på att den förändringen kan bli verklighet, säger Shqipe Gjocaj.

Hon konstaterar att det politiska systemet i

KOSOVA DEMOCRATIC INSTITUTE (KDI)

Bildat: 2005

Arbetar med: Demokratiutveckling, granskning av valprocesser och av demokratiskt valda församlingar på nationell och lokal nivå (parlament och kommunfullmäktige), påverkansarbete och utbildning av förtroendevalda och tjänstemän.

Nuvarande projekt med Palmecentret: Women for Voting Rights för att stärka jämlikt kvinnligt deltagande i valprocesser genom utbildning etcetera. Civic Involvement for Transparency and Accountability, ett projekt för att stärka demokratiska mekanismer för medborgerlig insyn och deltagande i beslutsprocesser i Prizren-regionen.

Organisation: Har sitt huvudkontor i Prizren i södra Kosovo men arbetar med att stödja demokratiutveckling och stärka medborgares och civilsamhällets kapacitet att utkräva transparens, effektivitet och ansvar från officiella institutioner över hela landet.

www.kdi-kosova.org

»Det är i civilsamhället som förändringen och rörelser kan bildas och växa. Men vi kan inte göra allt och inte själva. Regeringen kan göra mycket men inte heller de kan arbeta ensamma. Vi måste hjälpas åt och samarbeta. Jag tror på att den förändringen kan bli verklighet.«

Kosovo har mycket att arbeta med och tillägger att EU och det internationella samfundet kan hjälpa Kosovo med att implementera de lagar som finns. Utbildningssystemet och säkerheten för medborgare är enligt Shqipe Gjocaj det viktigaste som Kosovo måste arbeta med i dagsläget.

– Men jag tycker att alla områden ska ta arbetet med jämställdhet mellan könen på allvar. Jag har fått höra att vi måste fokusera på fattigdomen först innan vi kan arbeta med jämställdhet. Det tycker jag är fel, kvinnors rättigheter är alltid jätteviktigt. En demokrati för ett kön är ingen demokrati, säger Shqipe Gjocaj.

KVINNORS SITUATION I KOSOVO är problematisk, sexism accepteras och mäns beteende ursäktas berättar hon. Hon talar om att hon är feminist men att det är svårt att säga det i Kosovo på grund av en utbredd okunskap och fördomar hos befolkningen.

– Men jag tycker att det finns hopp i Kosovo. Jag har det bra, finansiellt. En annan kvinna i Kosovo skulle kanske inte säga samma sak. Klassklyftorna är stora och det är svårt att komma ur de fattigdomsfällor som finns.

Stefan Bogoev anser att regeringen inte gör någonting för att öka sysselsättningen.

Makedonien: »Ingen verklig demokrati«

Stefan Bogoev är nyvald ordförande för Socialdemokratiska ungdomsförbundet i Makedonien. Han är 24 år, bor i huvudstaden Skopje och arbetar på att slutföra sina masterstudier i finansiell ekonomi. Som ordförande för ungdomsförbundet arbetar Stefan Bogoev ideellt, precis som alla andra som är aktiva inom det socialdemokratiska partiet. Partiet leder oppositionen mot den konservativt ledda koalitionsregeringen.

– Arbetslösheten för de som är 15–27 år är 58 procent och det inkluderar inte studerande utan endast de som söker arbete aktivt och är

registrerade för det. Dagens unga ser ingen framtid här och många ser ingen annan utväg än att flytta från landet. Läget i Makedonien är katastrofalt. Många lägenheter och hus står tomma för att människor har tvingats flytta för att få ett arbete och en inkomst, säger Stefan Bogoev.

Han berättar att 33 procent av Makedoniens befolkning lever under fattigdomsgränsen. Den vita ekonomin är liten och det finns en stor så kallad grå ekonomi, där tjänster och varor byts informellt, under bordet. Detta urholkar i sin tur hela samhällssystemet, eftersom det minskar statens skatteintäkter som ska finansiera välfärden och pensionssystemet.

Skopje är fullt av nybyggda statyer som den här på Alexander den store. Kritiker anser att pengarna borde ha lagts på skola, vård och infrastruktur istället.

– Politiker spenderar landets pengar på ingenting. De senaste året har regeringen lagt 500 miljoner euro på statyer, var du än går i Skopje ser du nya monument och statyer. Inget har gjorts för infrastrukturen, skolan eller sjukvården. Inte heller görs något för att öka sysselsättningen och tillväxten i landet. De tänker kortsiktigt, säger Stefan Bogoev.

Han menar att det inte finns någon verklig demokrati i Makedonien och tycker inte att det blir bättre utan bara värre och värre.

– Det finns ingen fri media i landet utan allt kontrolleras av staten. Det har blivit svårt och farligt att vara politiskt aktiv säger Stefan Bogoev.

»Människor är rädda för att uttrycka åsikter som går emot det sittande partiet. Det har blivit normalt att censurera sig själv och sina åsikter.«

– Människor är rädda för att uttrycka åsikter som går emot det sittande partiet. Det har blivit normalt att censurera sig själv och sina åsikter. Till exempel vågar få prata i telefon för att de är rädda att bli avlyssnade och ju starkare mitt parti blir desto oftare blir vi arresterade. Andra uppmanar mig att vara försiktig med vad jag skriver på Facebook och så men jag tänker inte låta mig skrämmas, säger Stefan Bogoev.

OM FRAMTIDEN SÄGER HAN att han inte tror att Makedonien kan bli en del av EU i dagsläget på grund av hur dagens regering agerar men han hoppas och tror att ett medlemskap i EU och Nato skulle kunna förändra och utveckla landet genom att öka säkerheten, stärka de mänskliga rättigheterna och därmed skapa demokrati. Då skulle Makedonien kunna bli mer mottagligt för utländska direktinvesteringar och därmed öka sysselsättningen och tillväxten menar Stefan Bogoev.

– EU måste erkänna de demokratiska problem som finns i Makedonien. Genom att vara mer specifika med vad som måste göras kan det politiska systemet i Makedonien kanske förändras. Men mitt politiska parti måste också agera. Det kommer bli svårt men har vi viljan kommer vi kunna förändra. Vi tänker gå från dörr till dörr för att informera och engagera och berätta vad vi kan göra. Vi slutar inte, vi erbjuder förändring. Den kraften kan ingen stoppa, säger Stefan Bogoev.

Serbien: »Folkrörelse ska förändra landet«

24-åriga Bojana Srebro kommer ursprungligen från Novi Sad i norra delen av Serbien men studerar sedan några år tillbaka rehabilitering med fokus på rörelsehindrade barn och vuxna i Serbiens huvudstad Belgrad. På sin fritid är hon engagerad i en av Palmecentrets serbiska partnerorganisationer Group Let's som bland annat arbetar

med att öka ungas deltagande i samhället genom aktivism.

Bojana Srebro berättar att hon trivs i Belgrad men att hon är orolig för att hon inte kommer att få ett arbete när hon är färdig med sin utbildning och därför ska tvingas flytta hem till sina föräldrar i Novi Sad igen.

– Arbetslösheten är det absolut största pro-

blemet i Serbien och det hindrar unga och hela samhället från att utvecklas. Här måste du ha de rätta kontakterna eller vara medlem i ett visst parti för att få ett jobb, annars blir du utan. Det är omöjligt för vissa att få arbete, framför allt för unga. Det gör att många inte har råd att bo kvar och tvingas flytta härifrån för att söka lyckan i något annat land, berättar Bojana Srebro.

HON BESKRIVER ATT unga i Serbien har en känsla att de inte kan förändra, att allt är svårt och därför känner de sig maktlösa.

– Jag tror att unga i Serbien i dag inte vågar eller kan tänka på framtiden, många är arbetslösa trots att de studerat många år på universitet. En vän till mig fick höra av sin professor att hon antingen behövde känna någon för att få jobb inom sitt område eller så borde hon gifta sig. Ingen tror på oss unga och vi tas inte på allvar. Det gör att många unga förlorar sin motivation.

Bojana Srebro säger att hon tror att starkare demokrati behövs för att Balkan ska utvecklas. En demokrati där alla ska ha samma möjligheter. Hon säger att det inte fungerar så i dag. Antingen har du pengar eller så har du ingenting.

– Alla har inte lika rättigheter vad det gäller skola och sjukvård här, för allt kostar väldigt mycket pengar.

BOJANA SREBRO TROR att EU kan få en viktig roll i det reformarbete som Serbien behöver genomföra mot korruption och för stärkt ekonomi. Men hon tror att förändringen måste komma inifrån landet och säger att hon vill vara en del av den folkrörelse som ska arbeta för att förändra landet. Hon frågar sig vad Serbien egentligen har att förlora.

»En vän till mig fick höra av sin professor att hon antingen behövde känna någon för att få jobb inom sitt område eller så borde hon gifta sig. Ingen tror på oss unga och vi tas inte på allvar.«

– Vi måste agera, tillsammans, för det är då vi är starka. För en röst är ingen röst. Vi måste samarbeta för att det ska bli någon förändring. Det är det jag önskar mig mest, att jag ska kunna få ett arbete och sluta leva på mina föräldrars inkomst, som jag tvingas göra i dag, säger Bojana Srebro.

GROUP LET'S

Bildat: 1999

Arbetar med: Att främja aktivt demokratiskt medborgarskap genom icke-formell utbildning och påverkansarbete.

Projekt med Palmecentret: One step further för att stärka ett aktivt, legitimt och livskraftigt civilt samhälle med organisationer som präglas av intern demokrati och transparens.

Organisation: Startades av en grupp experter inom området tillämpad psykologi, som ville använda sin professionella kunskap för att främja att individer och grupper med olika bakgrund möts och utvecklar sin potential att arbeta för ett mer humant samhälle. I dag har man ett stort antal volontärer som arbetar med att utbilda och öka medvetenhet och aktivt medborgarskap framförallt bland unga.

www.hajdeda.org.rs

Serbien: »EU fungerar som ett styrmedel«

Vanja Dolapcev är 25 år och har de senaste sex åren bott i Belgrad. Just nu arbetar han heltid på Palmecentrets partnerorganisation Belgrade Open School, tidigare studerade han statsvetenskap. Han trivs väldigt bra i sin nya hemstad och skulle inte kunna tänka sig att bo någon annanstans.

– Belgrad är den bästa staden i världen, jag älskar min stad och jag känner tacksamhet för allt den gett mig. Här finns det möjligheter, säger Vanja Dolapcev.

Serbien är ett ungt land, förklarar Vanja Dolapcev, och beskriver att Serbien bara är i bör-

jan av utvecklingen av den process som kommer att förändra hela landet.

– Det har begåtts många misstag men jag tror att saker kan förändras och det är upp till mig och andra unga att få det att hända. Det är viktigt att attityder förändras och att Serbiens befolkning börjar ta ansvar för sin egen utveckling.

FÖR ATT KOMMA TILL BUKT med den stora arbetslösheten i Serbien tycker Vanja Dolapcev att hela arbetsmarknaden borde förändras genom att den civila och privata sektorn ska ta och få större plats för att slå igenom och hitta

FOTO: KERSTIN MIKAELSON

Vanja Dolapcev vill stanna i Serbien och förändra samhället. Han hoppas att fler vill göra som han.

sin roll för att driva samhället framåt.

– Det finns ingen privat sektor i Serbien. Alla söker sig till den offentliga sektorn även om det där finns utbredd korruption och du måste vara medlem i ett visst politiskt parti eller känna någon för att få ett jobb. Men det är där man tjänar mest så människor hoppas på att få arbete där, berättar Vanja Dolapcevic.

Han säger att han inte tycker det finns någon europeisk identitet eftersom alla länder och kulturer är mycket olika inom den geografiska avgränsningen. Serbien är sekulärt och därför kan landet liknas med många andra länder i Europa men annars inte, menar han.

– Jag tror på EU:s värderingar och standard, det vore bra om de implementeras mer här. EU kan fungera som kontrollant för de förändringarna som måste göras med ramverk och reformer för arbetet mot korruption, miljöproblem och för att medborgare inkluderas i beslutsprocesser. Serbien behöver ordning. Här går inte bussen i tid men jag vill gärna att den ska det, konstaterar Vanja Dolapcevic.

– Det kommer att bli en lång process för Serbien att bli en del av EU. Många måste förändra sina värderingar och det kommer att ta lång tid. Kanske kan vi vara redo 2020. Många ser EU som ett mål men jag ser det som ett styrmedel. EU kan inte göra Serbien bättre över en natt, det kommer att vara en lång process men EU skulle kunna vara ett bra instrument för denna förändring, säger han.

I FRAMTIDEN ÖNSKAR SIG Vanja Dolapcevic att han ska ha ett arbete att gå till, veta att han bor i ett land där han kan lita på systemet, säkerhet för sin familj och få chans att resa fritt.

– Då kan jag vara lycklig. Jag vill tro att detta kan vara möjligt i mitt land Serbien. Jag vill

»Jag tror på EU:s värderingar och standard, det vore bra om de implementeras mer här. EU kan fungera som kontrollant för de förändringarna som måste göras med ramverk och reformer för arbetet mot korruption, miljöproblem och för att medborgare inkluderas i beslutsprocesser.«

bidra till detta samhälle, det är min skyldighet som medborgare. Vissa har förlorat hoppet och flyttar men jag vill stanna. Jag blir glad när jag träffar människor med samma mål som mig, jag hoppas att vi bara blir fler.

BELGRADE OPEN SCHOOL

Bildat: 1993

Arbetar med: Utbildning och kapacitetsutveckling av förändringsaktörer i samhället. Forskning och policyutveckling i frågor som rör utbildning och samhällsutveckling.

Nuvarande projekt med Palmecentret: Raising Accountability of Universities in Serbia handlar om att öka medvetenheten bland studenter och allmänhet om problem med korruption inom högre utbildning/universitet, och att utveckla metoder för att bekämpa detta.

Organisation: Organisationen har sitt säte i Belgrad med drygt 30 anställda som arbetar med att utbilda och öka kunskap och medvetenhet i samhället om frågor som rör bland annat demokrati, anti-korruption och EU. Ett betydande utbildningscenter utgör en integrerad del av organisationen.

www.bos.rs

SSU och Serbien: Hon vill stärka unga kvinnor i politiken

Ayla Eftekhari är 18 år och läser sista året på gymnasiet. Det är mycket att göra i skolan, men hon hinner ändå med att vara ordförande för SSU Sundbyberg och leda projektet Gränslös socialdemokrati ur ett ungt kvinnligt perspektiv. Projektet startades 2005 och går ut på att svenska tjejer från SSU hjälper sin systerorganisation i Serbien, Democratic Youth, att bygga upp ett tjejnätverk. Syftet är att stärka unga kvinnors röst i politiken.

– Det är väldigt inspirerande att prata med SSU:are som varit aktiva i projektet tidigare år. Flera av de serbiska tjejer som har varit en del av nätverket sitter nu i det serbiska parlamentet och det var tjejer som knappt vågade prata inför andra när de första gången blev en del av nätverket. Men nu blir de lyssnade på och männen förstår att de inte kan göra något utan kvinnorna. Och då känner jag att det går att förändra både Sverige och Serbien.

EN GÅNG VARJE HÖST åker Ayla Eftekhari och andra SSU:are som är aktiva i projektet ner till Belgrad för att träffa och hålla seminarier tillsammans med tjejnätverket. Och varje vår kommer representanter för nätverket upp till

TEXT OCH FOTO: JOHN RUNESON

Det går att förändra både Sverige och Serbien menar Ayla Eftekhari, aktiv i SSU som driver projektet Gränslös Socialdemokrati.

Stockholm. Varje möte har särskilda ämnen. På det senaste mötet diskuterades bland annat korruption, högerextremism i EU och aktivism.

– En av de svenska tjejerna blev sjuk och då fick jag på kort tid sätta mig in i de ämnen som hon skulle prata om. Men jag behövde inte plugga på. Och så är det ofta när vi jobbar med det här: man upptäcker hur mycket man egentligen vet. Det är coolt att uppleva det och det är väldigt bra för självförtroendet. Både vi och tjejerna i Serbien utvecklas och lär oss av det här.

Ayla Eftekhari berättar att de serbiska och de svenska deltagarna ofta skiljer sig åt i politiskt synsätt. Det märks i diskussionerna som kan röra sig över många politiska områden, från ekonomi till rasism.

– Och det är viktigt att faktiskt träffas och umgås. När vi knyter personliga band blir det lättare att öppna upp sig och ur många vardagliga situationer uppstår sedan politiska diskussioner. Som när vi var i Belgrad förra hösten och stötte på en grupp romska tiggare. Våra serbiska vänner hade en helt annan attityd gentemot dem än vad vi hade och då kunde vi diskutera det. Det hade inte hänt om vi bara hade träffats i en konferensanläggning någonstans och hållit tal för varandra.

När möjligheten att engagera sig i projektet i Serbien dök upp var det framförallt det feministiska arbetet som lockade henne.

– Jag var inte särskilt insatt i internationella frågor tidigare. Men feminismen och systerskapet brinner jag för, vi tjejer motarbetar varandra alldeles för mycket. Och sedan blev jag också intresserad av det internationella av att leda det här projektet. Jag visste väldigt lite om Serbien förut, vi hade nästan inte läst någonting alls om det i skolan, men det är otroligt fascinerande att få en inblick i det serbiska samhället.

En av de saker som ofta kommer på tal mellan de svenska och serbiska tjejerna är EU, be-

»Många av mina vänner i Sverige ser minst lika positivt på framtiden som de i Serbien. Men det är också en klassfråga. En del unga är övertygade om att de kan göra vad de vill och jobba med vad de vill, andra är osäkra på om de ens kommer att få tag på en bostad.«

rättar Ayla Eftekhari. Nästan alla som hon har träffat i Serbien vill att landet går med i EU.

– Själv är jag en stark anhängare av EU som just fredsprojekt. Och mina vänner i Serbien vet också att de måste lägga gamla konflikter i regionen bakom sig för att vara en del av EU. Över huvud taget verkar de flesta av dem ha en positiv syn på framtiden.

ÄVEN AYLA EFTEKHARI har en positiv syn på framtiden. Hon kommer att leda projektet ett år till innan en ny SSU:are tar vid. Efter gymnasiet vill hon studera juridik och fortsätta arbeta för ett mer solidariskt samhälle.

– Många av mina vänner i Sverige ser minst lika positivt på framtiden som de i Serbien. Men det är också en klassfråga. En del unga är övertygade om att de kan göra vad de vill och jobba med vad de vill, andra är osäkra på om de ens kommer att få tag på en bostad. Och det här är något som jag tror har förstärkts under de senaste åren. Därför är det så viktigt att arbeta mot klassklyftor. Och det tänker jag göra, inte minst under de valrörelser som ligger framför oss under 2014.

Unga röster från Västra Balkan

Länderna på Västra Balkan står inför stora utmaningar. Det handlar bland annat om korruption, bristande jämställdhet och arbetslöshet. Därför stöder Palmecentret tillsammans med flera av våra medlemsorganisationer aktörer som verkar för jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter.

I den här skriften intervjuas unga människor som engagerar sig i kampen för förändring, både genom oberoende organisationer och politiska partier. De arbetar mot korruption i Albanien, för kvinnors inkludering i den politiska processen i Kosovo, eller med att öka kunskapen om demokrati i Serbien.

– Jag hoppas att mitt arbete med unga kan bidra till förändring, skapa optimism och motivera unga till att arbeta för ett bättre Kosovo, säger Laura Lufti som arbetar för en av Palmecentrets partnerorganisationer i Kosovo, EC Ma Ndryshe.

Kerstin Mikaelsson är nationalekonom och engagerad i S-studenter i Göteborg. Hösten 2013 var hon Palmepraktikant, bland annat stationerad vid Palmecentrets kontor i Serbien och Kosovo.

Läs också »Röster från Västra Balkan« för en bredare bild av Palmecentrets arbete på Västra Balkan.

www.palmecenter.se